

ФАРМИРАВАННЕ ФОНДУ СЫРАВІННЫХ МАТЭРЫЯЛАЎ МУЗЕЯ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА Ў КАНТЭКСЦЕ ВЫВУЧЭННЯ ГІСТОРЫІ ЛОШЫЦКАЙ СЯДЗІБЫ

В. С. Сідаровіч,

вядучы навуковы супрацоўнік Музея гісторыі горада Мінска

Дзяржаўная ўстанова «Музей гісторыі горада Мінска» створана на падставе рашэння Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта ад 8 красавіка 2010 г. № 815. За 10 гадоў існавання ў яго структуру ўвайшлі 8 аб'ектаў на тэрыторыі Верхняга горада і 3 аб'екты на тэрыторыі Лошыцкага сядзібна-паркавага комплексу: прысядзібны флігель (2011), сядзібны дом і домік вартаўніка (2014). У 2015 г. у будынку сядзібнага дома была адкрыта пастаянная экспазіцыя, прысвечаная сядзібнаму побыту канца XIX – пачатку XX ст. і гісторыі Лошыцы ў X–XX стст.

Адзін з раздзелаў экспазіцыі прысвечаны перыяду функцыянавання ў сядзібным доме Беларускага аддзялення Усесаюзнага інстытута прыкладной батанікі і новых культур (далей – УППБІНК), які пад рознымі назвамі існаваў тут з 1925 па 1964 г. У дзвюх залах музея знайшлі месца лабараторны посуд, кнігі па раслінаводстве і фотаздымкі. На вялікі жаль, на момант стварэння экспазіцыі ў калекцыі музея адсутнічалі арыгінальныя сыравінныя матэрыялы, з якімі працавалі супрацоўнікі інстытута.

Выкарыстанне сыравінных матэрыялаў у экспазіцыях музеяў практыкуецца дастаткова доўгі час, у канцы XIX ст. такая тэндэнцыя набыла асабліва шырокае распаўсюджванне, вынікам стала стварэнне профільных музеяў. Так, у 1869 г. быў заснаваны Амерыканскі музей натуральнай гісторыі, а ў 1881 г. – Музей натуральнай гісторыі ў Лондане. Першы музей натуральнай гісторыі на землях Беларусі з'явіўся ў другой трэці XVIII ст. пры Гродзенскай медычнай акадэміі з ініцыятывы Ж. Э. Жылібера [3, с. 87]. У нашы дні ў Беларусі сыравінныя матэрыялы ёсць у экспазіцыях многіх рэгіянальных музеяў і Музеі прыроды і экалогіі ў Мінску, у 2018 г. на базе Гродзенскага экалага-біялагічнага цэнтра дзяцей і моладзі пачаў працу музей водараў траў і раслін. Музей гісторыі горада

Мінска пачаў працу па пошуку сыравінных матэрыялаў, якія б адлюстроўвалі прыроднае развіццё горада і апавядалі пра дзейнасць мінскіх навукоўцаў-біёлагаў.

Камплектаванне фондаў музея, якое палягае ў пошуку, адборы, ўключэнні ў збор і сістэматызацыі, – надзвычай складаны і доўгатэрміновы працэс, ён патрабуе актывізацыі дзейнасці ўсіх аддзелаў установы культуры [2, с. 102]. Асаблівасць камплектавання фондаў прадметамі, прысвечанымі дзейнасці УПБіНК, абумоўлена неаднаразовымі рэарганізацыямі ўстановы, што прывяло да расцягвання збораў па калекцыях профільных музеяў і адсутнасці агульнага фонду, прысвечанага генезісу беларускай селекцыі.

Пачатак камплектавання фонду сыравінных матэрыялаў Музея гісторыі горада Мінска быў пакладзены ў 2018 г., калі збор установы папоўніў гербарый з 84 аркушаў. Гербарый уяўляе сабой кардонныя аркушы памерам 40 x 29 см з замацаваным фрагментам (галінка і лісце, часам толькі лісце) расліны і этыкеткай, у верхняй частцы якой быў надпіс: «ГЕРБАРИЙ / БЕЛОРУССКОЙ СТАНЦИИ / ВСЕСОЮЗНОГО ИНСТИТУТА ПРИКЛАДНОЙ БОТАНИКИ И Н. К.». Некаторыя аркушы анатаваны этыкеткамі ў выглядзе кавалка паперы з пячаткай. Этыкеткі ўтрымліваюць інфармацыю пра сямейства, род і від расліны, указаны месца і дата знаходкі, прозвішча даследчыка.

Трэба адзначыць, што яшчэ ў 1925 г. заснавальнікі беларускай школы пладаводства А. Я. і Э. П. Сюбаравы пачалі працу па даследаванні сусветных калекцый генарэсурсаў культур, разгарнулі дзейнасць і па фарміраванні збору Беларускага аддзялення УПБіНК. Спецыялісты Інстытута пладаводства «Белсад» адзначаюць, што з 1925 па 1931 г. было сабрана больш за 3 тысячы ўзораў культурных раслін з рэгіёнаў СССР і 47 замежных краін – гэта дазволіла праводзіць профільныя даследаванні і інтрадуцыраваць новыя віды раслін у нашай краіне [4].

У выніку першапачатковага даследавання аркушаў былі ўстаноўлены храналагічныя межы фарміравання гербарыя (1927–1930) і зафіксавана біялагічнае апісанне кожнага экзэмпляра. У зборы інстытута былі аркушы, сярод іншага, з кізільнікам (*Cotoneaster Vuxifolia baker*), гімнакладусам двухдомным

(*Gimnoclueus Canadensis*), язінам шэраватым (*Saxifraganae Philadelphus incanus* Koehne). Што цікава, усе этыкеткі падпісаныя адным чалавекам – І. І. Собалевым, вядомым беларускім дэндралагам, кіраўніком дэндрасектара Беларускага аддзялення УПБіНК [1, с. 58]. За гады працы ў Лошыцы ён сабраў буйную (каля 5000 адзінак) калекцыю раслін і насення, якая стала падмуркам для стварэння спецыялізаванага гадавальніка ў другой палове ХХ ст.

У 2020 г. збор музея папоўніўся новымі матэрыяламі. У выніку экспедыцыі супрацоўнікаў у в. Лошыца было знойдзена некалькі дзясяткаў канвертаў з насеннем, якія датуюцца канцом 1920-х – пачаткам 1930-х гг. Кожны канверт (памерам 7 x 13,5 см) падпісаны і ўтрымлівае звесткі пра від расліны, месца і час збору. На вялікі жаль, значная частка запісаў пашкоджана або не чытаецца з прычыны неспрыяльных умоў захоўвання, але інфармацыя, якая захавалася, дае прыкладнае ўяўленне аб сартах, якія складалі збор, і геаграфію паходжання насення. У калекцыі было насенне абрамавага дрэва (*Vitex*) з Батанічнага сада ў Ціфлісе (сабрана ў 1931 г.), чырвонага клёна (*Acer rubrum*) з саўгаса «Высокае» Аршанскага раёна (1932), коркавага дуба (*Quercus suber*) з Нікіцкага сада ў Ялце (1931), клубень касача (*Iris*) з Эдынбурга (1932).

Безумоўна, калекцыя сыравінных матэрыялаў патрабуе рэстаўрацыі і больш падрабязнага вывучэння. Новыя матэрыялы дапамогуць раскрыць у экспазіцыйнай прасторы музея тэму, прысвечаную дзейнасці Беларускага аддзялення Усесаюзнага інстытута прыкладной батанікі і новых культур, актуалізаваць навуковую спадчыну беларускіх селекцыянераў ХХ ст.

---

1. *Гирилович, И. С.* Памятник природы республиканского значения «Дубрава» / И. С. Гирилович, М. А. Джус, М. В. Кочергина // *Вестник Беларус. дзярж. ун-та. Сер. 2, Химия. Биология. География.* – 2007. – № 1. – С. 54–61.

2. *Здасюк, Н. М.* Камплектаванне музейных фондаў як сродак пашырэння крыніцазнаўчай базы гістарычных даследаванняў / Н. М. Здасюк // *XXI век : актуальныя праблемы історычнай науки : материалы Междунар. науч. конф., посвящ. 70-летию ист. фак. БГУ.* Минск, 15–16 апр. 2004 г. / редкол.: В. Н. Сидорцов. (отв. ред.) [и др.]. – Минск : БГУ, 2004. – С. 102–104.

3. *Игнатович, Ф. И. Ж. Э. Жилибер и Гродненская медицинская академия (к 270-летию со дня рождения) / Ф. И. Игнатович // Журнал Гродненского гос. мед. ун-та. – 2011. – № 2. – С. 85–90.*

4. Научные школы [Электронный ресурс] // Институт плодоводства «Белсад». – Режим доступа: <http://www.belsad.by/site/ru/science/69.html/>. – Дата доступа: 07.10.2020.

КРЕАТИВНЫЕ КЛАСТЕРЫ КАК СУБЪЕКТЫ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В СФЕРЕ КУЛЬТУРЫ И ИСКУССТВА

И. Л. Смаргович,

*доцент кафедры менеджмента социокультурной деятельности
Белорусского государственного университета культуры и искусств*

В последнее десятилетие в сфере культуры особенно актуальными становятся процессы ее модернизации. Сфера культуры, сохраняя традиционный вектор, должна стать также пространством инноваций и фактором развития инновационной экономики. Одной из инновационных областей функционирования современной социально-культурной сферы становится творческая индустрия.

Творческая индустрия в современной теории и практике функционирования социально-культурной сферы понимается как область деятельности, включающая в себя производство, сбыт произведений искусства и услуг в сфере культуры и досуга, сопряженные секторы и потребительские целевые аудитории. Творческая индустрия как новый вид предпринимательской активности в сфере культуры объединяет предприятия и предпринимателей, их продукция несет в себе потенциал создания добавочной стоимости и рабочих мест путем производства и эксплуатации творческой, интеллектуальной собственности. В сфере творческих индустрий работают, как правило, малые и средние предприятия, производящие культурные, интеллектуально-творческие продукты и услуги.

Среди основных исследователей данной проблематики можно отметить западных и российских социологов, культурологов, философов: Дж. Хокинс, Э. Пратт, Р. Флорида, Ч. Лэндри, Ф. Бьянчини, Е. Зеленцова, Н. Гладких, Т. Н. Суминова,